

The article analyzes the Ukrainian firmonyms in the field of Ukrainian language and ekolinguistics. Special attention is given to the study of culture and normative principles of the Ukrainian spelling. Some attention is given to learning the influence of existing laws and acts on the function and creation of ukrainian firmonyms after the fall of the Soviet Republic.

Key words: firmonym, onomastyka, ekolinguistica.

Н. Ф. Пашиковська

ОСОБЛИВОСТІ СИНОНІМІЧНИХ РЯДІВ У ТВОРАХ Є. ГУЦАЛА

У статті розглянуто синонімічні ряди у текстах художніх творів Є. Гуцала. З'ясовано особливості формування синонімічних рядів – дієслівних та іменникових за рахунок уведення до їх складу фразеологізмів.

Ключові слова: синонімічний ряд, дієслівна синонімія, іменникова синонімія.

Дослідження синонімічних рядів у лексичному складі мови як системи є однією з важливих проблем синхронного аналізу лексики і водночас передбачає аналіз їхньої граматичної структури, з'ясування того, що являють собою синонімічні одиниці. Різниця всередині синонімічного ряду зводиться до наявності специфічних для окремих слів диференційних компонентів, синтаксичних моделей і лексичної сполучуваності (в рамках більш загальної для всіх сполучуваності) [1, 15].

Проблема синонімічного ряду є важливою для теорії синонімії. Синонімічний ряд – це мікросистема в синонімічній системі та загальній системі мови, специфічність якої базується на можливості різного називання того самого поняття. У загальній системі мови, синонімічний ряд не є чимось замкнутим, нерухомим, ізольованим.

Розвиток семантики слова пролягає саме через синонімічний ряд. Він дає змогу знайти словесне вираження для кожного поняття в усій різноманітності його можливих відтінків. Об'єднання синонімів у синонімічні ряди насамперед пов'язане з точним визначенням значень слів, як основних, так і переносних, із чітким розмежуванням значень слів, відтінків значень і контекстуального вживання слова.

Для визначення семантичної структури синонімічного ряду важливо визначити, до якої морфологічної категорії належить певне слово, оскільки синтаксичні одиниці, виражені іменниками чи іншими частинами мови, творять різні за своєю природою зв'язки в контекстах. У межах синонімічного ряду слова об'єднуються на основі їх смислової співвідносності і відрізняються або певними відтінками значень, або емоційним забарвленням, або сферою вживання. За своєю лексико-граматичною співвіднесеністю в синонімічні ряди можуть об'єднуватися слова однієї частини мови, хоча в синонімічному ряді об'єднуються і словосполучення різних типів та фразеологічні словосполучення як еквіваленти лексичних синонімів, що характеризуються лексичною неподільністю.

Більшість синонімічних рядів є змішаного комплексного типу. Оскільки ж велика кількість слів є багатозначними, то в процесі аналізу синонімічного ряду важливо чітко встановити, в яких значеннях ужито слова. Те саме слово в різних значеннях може входити у різні ряди [3, 16].

Незамкнений синонімічний ряд – шлях розвитку мови, її еволюція. Явище синонімії – універсальне явище, що поєднує мовні факти в часі, в локальних і соціальних варіантах, тому до синонімічного ряду можуть входити застарілі і нові, літературно нормативні і діалектні, просторічні та жаргонні. Синонімічний ряд зв'язує і те, що прийнято загальномовною нормою, і те, що народилося в індивідуальній творчості, втілюючи різноманітність і єдність літературної мови.

Отже, як явище синхронне, синонімічний ряд разом з тим поєднує час минулий з теперішнім. Він не є замкненим, закритим, ізольованим мовним явищем, що відкриває простір для видозміни в його складі. З розвитком лексичної системи обсяг синонімічного ряду змінюється. Поява нових лексем у мові, перехід окремих слів до пасивної лексики, набуття деякими діалектними словами статусу літературної норми зумовлюють певні зміни в межах синонімічного ряду. Можуть змінюватися межі між окремими членами синонімічного ряду, відбуватися перегрупування компонентів синонімічного ряду. Позиція слів у синонімічному ряду детермінується передусім їхньою семантикою, меншою мірою – властивою їм конотацією. Кожного разу діє принцип семантичної градації, що полягає в спаданні або наростанні видозмін основної ознаки ряду, яка закладена в його домінанті – семантично організованому центрі.

Семантика слова розкривається повністю тоді, коли з'ясовуються всі його зв'язки з близькозначними словами і з усім семантичним полем [2, 217].

Кожне слово поза своїм основним значенням може використовуватися за різними ознаками як синонім. Звичайно синоніми передають явища предметні і якісні, а синонімічні зв'язки встановлюються в межах певної частини мови. Так, в ідіостилі Є. Гуцала найбільш розгалуженими синонімічними рядами є дієслівні. Дієслово є носієм динамічної ознаки, а твори Є. Гуцала сповнені руху, дії, постійного розвитку життєвих ситуацій. У межах дієслівних синонімічних рядів синонімізуються елементи різних граматичних категорій. Крім дієслів-синонімів, у синонімічних рядах виявляємо і словосполучення, що дорівнюють слову. Найбільшу увагу виявляє Є. Гуцало до дієслів руху, мовлення, зорового сприйняття, вияву почуттів та емоцій. Компоненти цих семантичних груп об'єднані у великі градаційні ряди, в центрі яких перебувають нейтральні лексеми, а далі – слова з позитивним та негативним оцінним значенням.

Найпоширеніший дієслівний синонімічний ряд на позначення процесу мовлення складається зі 102 одиниць, серед яких 92 є однослівними, 10 – фразеологізмами, що дорівнюють слову. Виявлені синоніми активно вживаються як у мові письменника, так і в мові персонажів, можуть бути як емоційно нейтральними, так і конотативними. Більшість із них загальноомовні, зафіксовані Словником синонімів української мови. Словник подає 52 синонімічні одиниці, що є здебільшого розмовними. Ці ж лексеми широко використовує і Є. Гуцало: *Не все ж війна та війна, - **вертав** Іван, - Ми вже й забувати про неї стали, а ви нагадуєте* (Гуц. 1, 58); *А баба Килина, прочитавши твої думки, **жесбонить** голосом-струмком* (Гуц. 2, 510); *За ворітьми щось **загалакав** – од радості, либонь, що на запотилничник не розжився* (Гуц. 1, 162). Поширені також одиниці, які вживаються із зневажливим чи фамільярним відтінком: *- Ти б краще свині затагнув дрота, аніж **пасталакати**, - нагадала вона* (Гуц. 1, 296). *- Але ж про людське око слід поставити, щоб не **верзли** казна-що* (Гуц. 1, 362).

Часто вживаними у творах Є. Гуцала є лексеми, позбавлені додаткових відтінків у значенні і які виявляють найширшу сполучуваність, зокрема з прислівниками, з порівняльними конструкціями. Наприклад, слово *говорити* найширше і найзагальніше позначає процес мовлення і не містить елемента емоційної оцінки та додаткових відтінків – воно визначає усне мовлення і його спрямованість до співбесідника. Однак, уводячи зазначену лексему в речення у поєднанні з іншими словами, Є. Гуцало створює якісно нові характеристики процесу усного спілкування, виділяє найбільш характерні суттєві деталі, риси того чи іншого образу. Так, лагідність, м'якість, спокійність голосу, автор передає в описовій формі ступеня порівняння: *– Не так, – намагаючись говорити якомога м'якше, заперечила вчителька* (Гуц. 1, 288); повільність мовлення, труднощі у виборі відповідного слова повитухи, яка виступає розсудливою, розумною у цій справі жінкою, передано прислівником “неквапно” та підрядним реченням способу дії: *Повитуха була повільна, говорила неквапно, ніби кожне слово діставала десь із глибоких надрів свого розуму* (Гуц. 1, 110); складність спілкування вчительки з головою про Варку, яку піймали на крадіжці, передано прислівником “повільно”, що характеризує повільність спілкування з наголошенням на тому, як вчительці важко говорити про вчинок Варки: *– Як я вважаю? – Роздумливо запитала вчителька. Говорила вона повільно, кожне слово давалося їй з трудом* (Гуц. 1, 289); невпевнену мову Ликори, її обдумування, нерішучість також передано підрядним реченням способу дії: *Говорить, наче остерігається, що комусь не вгодить* (Гуц. 1, 136). А порівняльна конструкція при дієслові *кричати* вказує на роздратованість Ганки у розмові з Чуприною: *– А ти сукав ті мотузки, що порізав? Га, песиголовцю? – кричала на нього, наче як ударити збиралась* (Гуц. 1, 67).

Однак ідіостиль письменника найкраще розкривається при використанні оказіональних синонімів, зокрема *карбувати, роняти, линнути, укоськувати, роптати, індицитись, оскалюватись* тощо: *- Я розумію, - директор **карбував** слова, - коли колгоспник вийде на поле, притомиться, виголодається, то сяде підкріпитись. А ви?* (Гуц. 1, 442); *- Хіба не так? – **линнув** Македон* (Гуц. 1, 128); *- Оце йще, - одвела його руку. – А чого?! – **індичився** сторож* (Гуц. 1, 128); *- Жінки такі, - **роняє** посушений лицем Кужільний* (Гуц. 2, 183); *Вона зрозуміє, що позика – це від бога, бо батюшка підписався. Не **роптав**, ні, а навіть сам собі цифру виправив на більшу...* (Гуц. 1, 335).

Іменникові синонімічні ряди, на відміну від дієслівних, є малокомпонентними: переважно двокомпонентні, але можливі й довші, аж до семикомпонентних. Найкоротшими є синонімічні ряди на позначення предметів побуту, частин тіла людини (*груди-цицьки, губи-уста, вікна-блімаки*), а найдовшими – на позначення тваринного світу та засобів пересування (*засць – вухань, вухатий, довговухий, зухвалець, поплигайло; віз – підвода, хура, бідарка, двоколка, бричка, грабарка*).

Синонімічні ряди в більшості випадків містять різнокореневі слова, але до деяких з них входять зменшено-пестливі деривати: *Він нагнувся, взяв у жменю снігу, поклав собі до скроні, щоб угамувати трохи гарячий біль, - і справді, сніжка на якусь **часинку** допомогла, вона остудила, але скоро біль знову став яскравим і гострим* (Гуц. 1, 56). *Ото вже **півник** славний, а з інкубаторських; Ось півень поворухнув крильми, в розтуленому дзьобі замисготів, затремтів, запульсував кривавий клинець язика* (Гуц. 2, 243); *Про те, хто попав у зайця, не сперечалися: якось усім було шкода сірого **вуханя*** (Гуц. 1, 259).

Синоніми-іменники є засобом вираження ставлення автора до поняття, передаваного словом. У більшості випадків виражають негативне ставлення автора до цього предмета. Повністю негативними є синонімічні ряд з домінантою *голова – макітра, пустирище* та *німець – супостат, зайда, нелюд*: *Гайнув у хату, припав до шишки – стоїть біля воріт блакитноокий **зайда** з півнем під пахвою, всміхається* (Гуц. 1, 267); *- Е, сказав: звірину! Та краще звірину якусь здибати, ніж наскочити на **нелюда** ...* (Гуц. 2, 100); *А ще через якусь хвилю в сінях загупотіло, двері полетіли назад, хряснули об стіну – і вже стояв на порозі білявий високий **німець*** (Гуц. 1, 266); *Оце холод такий на **супостатів**, щоб повигибати до ноги* (Гуц. 1, 207); *Непоказний, наче якийсь аж зачучерілий, з кругленькою, як кавунчик, **головою** на короткій ший, з бровами, що ніколи не знають спокою, а скачуть, здригаються, насплююються* (Гуц. 1, 219); *– А з отим пришепетуватим Татунем? У нього ж **макітра** на в'язах така порожня, що аж видзвонює* (Гуц. 1, 148); *... мав зараз не голову, а **пустирище**, по якому наче аж перекочувалося сміття та курився давкий димок од спаленого буряну* (Гуц. 1, 255).

Частина синонімічних рядів містить компоненти, які передають і негативне, і позитивне ставлення: *кінь – коняка, тягло, шкапа, кляча, лошади, гнідий; баба – каліч, луб'я, баба-печеричка, баба-порхавка, стара*. Особливо щедра на них *баба* Бахурка. *Баба дрібенька й сухенька, схожа на печерицю, звати її гарно – Дуня, але в очі її кличуть тільки Бахуркою і старі, й малі* (Гуц. 1, 33); *Навіть старі баби приходять, така вже **каліч**, що ніхто на них і не гляне* (Гуц. 1, 149); *- Нащо мені таке **луб'я**? – муркнув Іван* (Гуц. 1, 149); ***Баба-печеричка, баба-порхавка** не сьогодні, то завтра землею стане, а ти ж дивись, і про неї, про Ганку, задумується* (Гуц. 1, 34); *Хотіла її подякувати за те, але... не в силі була, чулася роздратованою, бо **стара** розворушила їй незагоєні рани* (Гуц. 1, 34).

Повністю позитивними є синонімічні ряди з домінантою півень та заєць: - *Уже ж цей **галаган** такий старий, що на ногах не тримається. Навіть забуває вдосвіта прокукувати* (Гуц. 2, 120); *Великий **когут** сидів на верхній жердині похилених воріт і дивився на дівчинку випуклими крижалочками порських очей* (Гуц. 1, 242); *Бо ж тримала на руках не просто **свійську птицю**, а й отой сурмистий пекучий крик, схований у грудях та в лункій горляніці; Онука з **клубком живого вогню** на оберемку подалась надвір* (Гуц. 2, 243); *Ото вже **півник** славний, а з інкубаторських; Ось **півень** поворухнув крильми, в розтуленому дзьобі замисотів, затремтів, запутьсував кривавий клинець язика* (Гуц. 2, 243).

У деяких синонімічних рядах наявні діалектні слова (*когут, паця, блимаки*) та русизми (*ружжє, лошаді*), а також okazіональні синоніми (язик – *в'юн, жало, ідол, пес*) та авторські новотвори (*кліпавка, бликавка*): - *Звідки ці **лошаді**?* (Гуц. 1, 60). - *Понабридали ці лампи, каганці, **бликавки, кліпавки**, понабридали так, що душа терпне...* (Гуц. 1, 286). *У Тетяни коростою свербів **язик**, прагнучи дикої волі, та жінка вкоськала свого **ідола**, вп'яла на ланцюгу* (Гуц. 2, 231); *Надька твоя була краця, Надьку я мав за рідну дочку, а ця в тебе з **жалом** у роті. Нащо брав таку, що в неї жало?* (Гуц. 2, 235); ... *поміж в'юнистих губів-блискавок **язик** скидався на **зінське щеня**, що сікається й сікається, а вилізти з буди боїться* (Гуц. 2, 475); *Язик ворухнувся й ворухнувся, наче **в'юн** на гарячій сковороді...* (Гуц. 2, 174); *Вже в роті мамі Варки замість язика ворухнувся не в'юн на розпеченій сковороді, як здавалось на вгороді, а прив'язаний на цепу **пес**, який сікався й сікався до Антошки* (Гуц. 2, 179).

Особливістю Гуцалової дієслівної синоніміки є широке використання в ній сталих фразеологічних сполучень, які є компонентами усіх зафіксованих багатокomпонентних синонімічних рядів.

Більша частина фразеологізмів організована за моделлю словосполучення, центральним компонентом яких є дієслово, до якого можуть додаватися іменники: а) в знахідному відмінку: *замовити **слівце**, точити **яси**, топтати **стежину**, бити **ноги**, дати **драла**, кидати **погляди**, примружити **око** та ін.* – *Еге ж, скажуть, – бубоніла Ганка. – Беріть ось хліб оцей та йдіть, бо нема в мене часу **точити яси*** (Гуц. 1, 172); *Вона щось кричала, але що – ніхто не тямив, бо позакидали ноженьята на плечі й **дали** такого **драла**, що з-під п'ят вирвана трава летіла* (Гуц. 1, 171); б) в орудному відмінку: *сипати **горохом**, блукати **очима**, блиснути **зизом**, хлопнути **димком**, пирснути **сміхом**, перебирати **ногами** та ін.* – *А Катря вже **сипала горохом**...* (Гуц. 1, 36); *Перекутка **зизом блиснула** на нього та й понесла своє опасисте тіло так, наче боялась розлити з тісного одягу* (Гуц. 2, 91); ***Блукав очима** по лівому берегу, по численних заводях, по заростях очеретів, які вкрили, безліч заток, рукавів* (Гуц. 2, 412); в) в родовому відмінку з прийменником: *рватися з **язика**, пурхнути з **язика** та ін.*: - *Чудасія, та й годі, – **пурхнуло** мені з **язика*** (Гуц. 2, 35); *Нічого на те не сказала. **Рвалося з язика**, що самим уже годилося б хазяїнувати так, аби ні в кого не просити, та стрималася* (Гуц. 1, 180).

Це можуть бути такі конструкції: а) дієслово + іменник + іменник: *тримати **язика на припоні**, пасти **поглядом вулицю**, понабирати **води в рот**, заткнути **вуха словами** та ін.* – *Він стояв за пластиком, прикріпленим на високій залізній ніжці столиком, і, нехотя цідячи крізь зуби тепле просяне пиво, **пас поглядом вулицю**, потай сподіваючись поміж перехожих побачити когось знайомого* (Гуц. 2, 14). *Мовчали. Й дітлашня теж **понабирала води в роти** – від найстаршого до найменшого* (Гуц. 1, 233); – *А ти чого мовчиш? – зреїтою дивувалась Фросина, яка сама звикла **тримати язика на припоні** й вислуховувати балакучого чоловіка* (Гуц. 2, 168); б) дієслово + прикметник (дієприкметник) + іменник: *кліпати **безвіями повіками**, кривити **зблідлі уста** та ін.* – *Всі заходилися сміхом. Навіть Явдоня, квола та мовчазна, **кривила** в ліжку **зблідлі вуста*** (Гуц. 1, 167); д) дієслово + прислівник + іменник – широко рот роззявляти: – *На диво, була тоді Ганка спокійна, врівноважена, хоч і вона вміє **широко рот роззявляти*** (Гуц. 1, 41).

Певна частина фразеологічних одиниць за структурою відповідає двоскладному непоширеному реченню, тобто їх компоненти становлять лише іменник у називному відмінку та узгоджене з ним дієслово: *голос прозвучав, котились слова, прохрумкотіли ноги, погляд **шастав**, очі бігали* тощо: ***Очі** його, мов мишенята, **бігали** по всьому – по куфайках, платтях, гімнастерках, білизні, онучах. Зреїтою стинились на шинелі, поштуркували по ній туди-сюди* (Гуц. 2, 88); ... *засовався на траві Данило, й **погляд** його цуром **шастав** по верболозах, усе обминав дебелу постать рибалки, що горбився перед ним* (Гуц. 2, 138).

Отже, залежно від ступеня семантичної градації в творах Є. Гуцала функціонують загальномовні синоніми, лексеми і фразеологізми, а також синоніми контекстуальні. Позиція слів у синонімічних рядах передусім детермінується їх семантикою, меншою мірою – властивою їм конотацією. Групуєчись у синонімічні ряди, виступаючи у складі фразеологізмів, вживаючись у прямому чи переносному значеннях, слова в художньому творі становлять собою складну значеннєву сукупність. Синонімічний ряд слів утворює семантичне поле, значеннєву глибину елементів якого можна встановити лише у контексті. Дієслівні синонімічні ряди складаються зі слів, серед яких більшість має рівнозначне щодо оцінки поняття значення, а інші – знижене або піднесене. Іменникова синонімія творів Євгена Гуцала не є такою розгалуженою, як дієслівна. Синонімічні ряди іменників здебільшого малокомпонентні, часто включають в себе, крім слова-показника, діалектні слова, тобто синонімічні ряди іменників є стилістичними. Синоніми-словосполучення є рівноправними членами конкретних синонімічних рядів, виконують найрізноманітніші стилістичні функції: оцінну, емоційно-експресивну, функцію створення сатири, відтворення внутрішнього стану персонажа, зображення зовнішнього вигляду людини та ін.

ЛІТЕРАТУРА

1. Рильський М. Т. Передмова до “Матеріалів до синонімічного словника української мови” А. Багмета / Рильський М. Т. // Вітчизна. – 1959. – № 2. – С. 217.
2. Русанівський В. М. У слові – вічність : (Мова творів Т. Г. Шевченка) / Русанівський В. М. – К. : Наукова думка, 2002. – 240 с.
3. Фашенко М. М. Аналіз лексики художнього твору / Фашенко М. М. – Одеса, 1972. – 38 с.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Гуц. – Гуцало Є. Твори в 5 т. Т. 1 : Оповідання, новели / Гуцало Є. – К. : Дніпро, 1996. – 454 с.

Grammatical peculiarities of synonymous levels are investigated in this article. Basic descriptions are based on the analysis of text material from Y. Gootsula works¹.

Key words: synonymous level, verbal synonymy, substantive synonymy.

О. М. Польщикова

ПОЛІСЕМІЯ ТА ОМОНІМІЯ В УКРАЇНСЬКІЙ ТЕЛЕКОМУНІКАЦІЙНІЙ ТЕРМІНОЛОГІЇ

У статті розглянуто особливості експліцитної та імпліцитної полісемії з урахуванням кількості значень лексем; окреслено випадки омонімічних відношень між телекомунікаційними термінами і лексичними одиницями інших терміносистем чи загальноновживаними словами.

Ключові слова: телекомунікаційна термінологія, полісемія, омонімія

Українська телекомунікаційна термінологія знаходиться в стані безперервної динаміки, бо в галузі зв'язку та інформатизації стрімко розвиваються новітні технології, удосконалюються апаратні та програмні засоби. Унаслідок цих процесів телекомунікаційні терміни в українській мові виникають до певної міри стихійно. Відсутність автохтонної українськомовної телекомунікаційної термінології для описування нових понять призводить до широкого використання запозичених термінів та перекладних еквівалентів. Для української телекомунікаційної лексики характерна наявність полісемії, омонімічних відношень, які є негативними явищами щодо однозначності трактування спеціальних понять.

Потреба взаєморозуміння у фаховому спілкуванні вимагає раціонального регулювання телекомунікаційної термінології, здійснення цілеспрямованих дій з упорядкування, стандартизації відповідного поняттєвого апарату, гармонізації та уніфікації як на національному, так і на міжнародному рівнях. Усе це неможливо без вивчення й глибокого аналізу лексико-семантичних особливостей української телекомунікаційної термінології, зокрема і явищ полісемії та омонімії в ній, що свідчить про **актуальність** цього дослідження.

У деяких наукових розвідках порушено проблеми українізації в галузі телекомунікацій [8, 19], розглянуто питання щодо коректності вживання сучасних телекомунікаційних термінів [4]. Особливості полісемії та омонімії в комп'ютерній термінології досліджувала А.О.Ніколаєва, полісемії у військовій термінології – Л.В.Туровська, полісемії в медико-біологічній терміносистемі – В.М.Коленцова тощо [12; 18; 5; 9]. В українській телекомунікаційній термінології полісемія та омонімія ще не були предметом ґрунтовного наукового дослідження.

Метою статті є виявлення явищ полісемії та омонімії і їхніх особливостей в українській телекомунікаційній термінології.

Під полісемією розуміють наявність у того самого слова кількох лексичних значень [13]. Зрозуміти, у якому саме значенні вживається полісемант, допомагає контекст.

При полісемії значення слів взаємопов'язані та взаємозумовлені. Незважаючи на негативне ставлення до явищ полісемії в термінології, багатозначність у ній наявна як об'єктивне явище. Полісемія сприяє економії мовних засобів, бо «жодна мова не була б спроможна виражати кожен конкретну ідею самостійним словом або кореневим елементом. Конкретність досвіду безмежна, ресурси ж найбагатшої мови суворо обмежені» [10, с. 18]. Для наукового мовлення, як відомо, точність є однією з основних ознак, отже, «однозначність – це не властивість терміна, а лише вимога, яку до нього висувають» [17, с. 44].

В українській мові в межах певної термінології використовують імпліцитну (внутрішньосистемну) та експліцитну (міжсистемну) полісемію [18, с. 109].

У телекомунікаційній термінології часто трапляються експліцитні бісеманти. Наприклад, термін *стек* має два значення: «набір протоколів взаємодії мережних компонентів» (телекомунікаційна термінологія) [16, с. 46] та «структура даних у вигляді списку або масиву» (комп'ютерна термінологія) [1]. У двох значеннях виступає і термін *маршрутизація*: «процес вибору шляху для передачі даних в інформаційній мережі» (телекомунікаційна термінологія) [3, с. 309] та «організація перевезення вантажів на товарних поїздах, що без переформувань їдуть до пунктів призначення» (залізнична термінологія) [13]. Термін *колізія* також має дві дефініції: «спотворення інформації, що передається по фізичній лінії внаслідок накладення сигналів різних передавальних пристроїв» (телекомунікаційна термінологія) [14, с. 397]; «зіткнення протилежних поглядів, прагнень, інтересів» (термінологія філософії) [13].

Іншими характерними прикладами експліцитних полісемантів виступають терміни *адреса*: «набір символів, що однозначно ідентифікує вузол у мережі передачі даних» (телекомунікаційна термінологія) [14, с. 61]; «число, код або ідентифікатор, що визначає регістр чи комірку пам'яті» (комп'ютерна термінологія) [1]; «напис на конверті чи пакунку, що вказує на місце призначення й одержувача» (поштова термінологія) [13]; *шлюз*: «апаратні і програмні засоби, що забезпечують доступ вузлів локальної мережі до зовнішньої мережі передачі даних» (телекомунікаційна термінологія) [7]; «гідротехнічна споруда для переведення суден з одного водного пристрою в інший, який відрізняється від першого рівнем води» (термінологія судноплавства) [13]; «широкий похилий жолоб, який використовують для збагачення корисних копалин промиванням» (термінологія гірництва) [13]; *фрейм*: «порція даних, що передається засобами каналного рівня мережної взаємодії» (телекомунікаційна термінологія) [1]; «одиниця представлення знань, що описує поняття або об'єкт»